

DOCUMENTACIÓ DE L'ARXIU DE POBLET RELACIONADA AMB EL SOLERÀS

- (1) Extret del llibre de Valentí Gual Vilà,
JUSTÍCIA I TERRA
La documentació de l'Arxiu de Poblet
(ARMARI II)
de Cossetània Edicions, juliol 2003
- (2) Extret del llibre de Valentí Gual Vilà,
POBLET, SENYOR FEUDAL
La documentació de l'Arxiu de Poblet
(ARMARI III)
de Cossetània Edicions, gener 2007

(En ordre cronològic)

- (1) Pàg. 933
Calaix 36
Extracte- resum:

El **1180**, Guillem de Cervera i Bernat de Montpaó donaren a Bernat de Montpalau i a Berenguer de Lima tota la Vallcansada segons baixen les aigües per totes parts... Ho feren perquè es poblés, amb les terres, aigües, molins, boscos, llenyes, muntanyes, valls, plans, pastures i tot el que pertany a l'ús de l'home, amb la obligació de donar a Déu i a l'Església delme i primícia.

El **1209**, el fill de Bernat de Montpalau ven a Domènec Traper i Pere Vidal, ardiaca de Tarassona, una parellada d'alou en l'indret dit Vallcansada, pel preu de 100 sous jaquesos. D'una part afrontava amb el **Soleràs**.

El **1219**, Bernat ven a Pere Vidal la mateixa vall de Vallcansada, l'indant amb el terme de **Soleràs**, ...

1224

Veure l'any 1744

(1) Pàgina 932

Calaix 36

Extracte- resum:

El **1254**, en temps de l'abat Arnau de Prèixens, el monestir comprà a Pere Vidal, ardiaca de Ribagorça, en aquell moment propietari d'uns honors a Riudeset i en la vall dita Baladrosa (que comprenia cases, vinyes, molins, aous, erms i poblats), cert honor situat al terme de Castellldans, en la part anomenada Baladrosa, juntament amb una vall dita Vallcansada, a més d'uns altres honors a Juncosa i Valljuncosa, a Riudeset, i a la vall de Baladrosa, amb vinyes, molins, aous, erms i poblats. I encara tot el dret que Pere Vidal havia tingut al **Soleràs**, a Juncosa i en els seus termes.

(1) Pàgina 912

Calaix 36

Doc. 2

L'any **1394**, el rei Joan I vengué, amb gràcia de redimir, a Berenguer de Cortielles, de Saragossa, secretari de la reina Violant, la jurisdicció criminal dels llocs de l'Albagés, Juncosa, El **Soleràs**, la Sisquella i els Torms, L'any 1402, Cortielles la vengué a Pere de Casals, mercader de Saragossa,. L'any després, aquest la vengué a Huguet d'Oliola, castlà d'aquest lloc. L'any 1411, Huguet la vengué a Arnau Guiu, de Lleida. I aquest, finalment, la vengué a Poblet, el 1412, per 1.000 florins, "salva regi facultate redimendi".

(1) Pàgina 934

Calaix 36

Jurisdicció.

(...)

El Soleràs: El **1394**, el rei vengué a Berenguer de Cortielles un censal de 3.685 sous, hipotecant les jurisdiccions de diversos pobles entre ells, el **Soleràs**. El mateix any, el rei en va fer venda a carta de gràcia i després n'hi va donar la possessió, la qual va prendre l'any següent. El 1402 la ven a Pere Casals, el 1403 aquest la ven a Huguet d'Oliola, el 1411 aquest a Arnau Guiu, i el 1412, aquest a Poblet.

(1) Pàgina 617

Calaix 29

Any **1397** (però no ho indica el document). Molt interessant.

Los lochs que el Abat de Poblet ha en lo Principat de Catalunya.

Vinbudí, 77. Vinaixa, 58. Terrés, 10. Ffulleda, 31. Olmells, 13. Montblanquet, 13. Senan, 12. Ffiguerola, 18. Penafreyta, 11 (en dit loch de Penafreyta falta un foch), Miramar, 6. Verdú, 128. Vallclara, 28. Velosell, 61. Castellserà, 18. Bellcayre, 4. Granyanella, 9. Cogul, 16. La Manresana, 3. Sisquella, 10. Los Torms, 11. **Solaràç**, 9. Joncosa, 35. Les Beçes, 12. Albajés, 12. Bellmunt, 7. Butçenit, 14. En lo terme de Castellví estrem de la marca, 2. Ací falten los fochs del loch de la concha que són 35.

(2) Pàg. 697

Calaix 33

CAPBREUS

1419

Dins el capbreu de tota la garriga fet pel frare Anthoni Forner, hi consta, al doc. 3, El **Soleràs**. És poblat i va, com Juncosa, a dos delmes, un de Poblet i l'altre del bisbe. En el delme del bisbe, Poblet hi pren el quart. Els prohoms del Soleràs, per perna fan 10 sous. Algunes sorts de cens fan 10 sous. Fan singulars per cens en menut, 3 sous. I en Guim, de Lleida, pel forn, 1 sou, 6 diners.

Dins el terme hi ha algunes sorts que solien fer el terç, segons es llegeix en una carta que l'abat Andreu de Timor (1312-1315) els féu gràcia “quels ho tornà a la man[er]a de les altres terres”. Però no gosen fer grapes ni baleigs dels blats d'aquestes terres. Sí que fan lluïsmes, fadiga i tota directa senyoria a Poblet, i no les gosen vendre ni “lexar” a cavallers, ni a sants, ni a home que no sigui de la senyoria, ni llegar a cap altre senyor que a Poblet. Així consta en la carta conservada a Poblet, estesa el 1306 (però aquell any Andreu de Timor no era l'abad). Relació de les terres.

(1) Pàgina 602

Calaix 29

CARPETA 1

(...)

Doc. 2

1453, agost, 29 (a Granadella)

“Ferma de dret en la Granadella p(er) los del **Soleràs** y dels Torms”.

En presència d'Albert Llaurador, batlle de la Granadella, compareixen Antoni Martí, Pere Oró, Guillem i Ramon Pexent, del Soleràs, els quals en nom i per tots els terratinents del terme dit “lo Alud”, terme de la vila de la Granadella, presentaren al batlle una cèdula en paper o ferma de dret en què davant el batlle de la Granadella, compareixen els quatre anteriors, i Ramon Pinyol i Andreu Piquer, dels Torms, “dient que per vos mossèn lo batlle és estada feta empa(ra) en llurs blats, los quals els tenen encellars en ses terres dins lo terme de la Granadella”. En protesten.

(2) Pàg. 705

Calaix 33

Doc. 15

1468, agost, 26

Capbreu de les garrigues de Poblet pres el 1468 per fra Pere Felices i fra Joan Brihuega. Útil per comparar amb el de l'any 1419.

(...)

El **Soleràs**. (foli 8). Fa la vila a Poblet de pernes, per la mare de Déu d'agost, 10 sous.

(...)

Pàg. 706

Un altre terme dit Montbellet, que afronta d'una part amb els termes de la Cova, el **Soleràs** i l'Albagés. El monestir el solia conrear, perquè hi tenia majoral. Paga dos delmes en garba, un franc (íntegre) per a Poblet i en l'altre delme hi té el terç. Tot ho porta el majoral. Aquest terme solia fer el "quint", i ara, per gràcia de l'abat, fa dos delmes.

(...)

Pàg 708

El **Soleràs** (foli 22). Dimarts, 30 d'agost de 1468, el batlle, Pere Tamarit, el jurat, Pere Mir, Pere Préixens, Miquel Préixens, Guillem Préixens i altre Pere Préixens, juraren amb sagrament denunciar les rendes que cobrava Poblet.

(1) Pàgina 935

Calaix 36

Herbes.

(...)

El **Soleràs**: en **1483**, ordinació de l'abat per llevar oportunitat de discòrdies entre l'Albagés, el Cogul, el Soleràs i els Torms. Manà que els veïns d'aquests pobles "empriven con sus ganados en los parages en que lo havían acostumbrado los términos de unos de otros". El 1557, els del Cogul i el Soleràs feren un concòrdia sobre emprius mutus. En 1656, els del Cogul i el Soleràs feren un conveni sobre emprius mutus i fitaren una part de terreny.

(1) Pàgina 696

Calaix 31

ORDINACIONS PARCIALES

(...)

Doc. 2

1483, novembre, 25 (dimarts)

Joan Coello, abat, constituït al castell de l' Albagés, convocats els jurats i els prohoms de dit lloc, de Torreblanca (el Cogul), del **Soleràs** i dels Torms, per assegurar la quietud, fa les ordinacions següents.

Els habitants dels dits llocs herbegen i empriven amb els seus bestiar conforme han acostumat en els termes d'uns i dels altres. Si algú actua contra costum, no s'haurà de fer degolla (d'on surten mals majors), sinó imposar un ban de 5 sous cada vegada, de nit doble. 1 si la penyora no és treta en el termini de cinc dies, pot ser ja executada.

Per prevenir els grans abusos que es cometen amb el furt de llenya, si algú és trobat prenent llenya en possessió d'altre pagarà de ban 12 diners per carrega i, a més, pagarà la llenya a aquell de qui serà.

Si es troba algú que juri del nom de Déu o de la Verge, el "cernerari" o desordenat serà posat en la sitja a dejuni de tres dies a pa i aigua. La pena no serà remesa com per esguard de tan gran delicte encara és poca. Si jura del nom de sants o santes, pagarà 6 diners per cada cop i besarà terra fent-hi una creu. Els 6 diners aniran per la lluminària de cada lloc ..

Les ordinacions van ser publicades per Jaume Ardevol, sotsvicari de l'Albagés, per manament de l'abat Coello. Batlles: Guillem Matabous, de l'Albagés, Mateu Ingugo (sic), del Cogul, Pere Tamarit, del Soleràs, Joan Pinyol, dels Torms. En va prendre copia Francesc Domenec, notari públic dels llocs pel prior d'Escaladei.

(2) Pàg. 556

Calaix 30

Doc. 55

1559

Rebudes, despeses i forment deixat per fra Josa a l'Albagés.

Primera rebuda, 2,5 cafissos de forment a raó de 7 sous la faneca: 10 lliures.

Per tant, cada cafís = 11,5 faneques aproximadament. En l'entrada posterior el cafís de forment es paga a 7 sous 6 diners/faneca. El cafís de mestura a 7 sous. Les mitgeres de vi a 2 sous 9 diners. Més tard, la mestura a 6 sous/faneca. També documentem la quístia del Cogul del 1559 (23 lliures 16 sous); pernes, forn i censos del **Soleràs**; censal, censos, morabatí i forn de les Besses; forn, censal i censos de Sisquella; censos i forn de l'Albagés; censos de Juncosa; censal, pernes i censos dels Torms; delmes de verema, forn i censos particulars del Cogul; arrendament del molí de l'oli i ròssecs de fra Lledó. Hi ha 25 quantitats rebudes que totalitzen 174 lliures 6 sous. Vora 110 són dels cafissos i les mitgeres.

En les despeses tenim 16 entrades. S'hi esmenten cabres i cabrons (84 lliures 8 sous), segar els blats (10 lliures), nou mesos de mosso (7 lliures), un parell que ha llaurat tres dies i ha batut un dia (1 lliura), una albarda i un albardó, ferrar, vaixella, una carga d'"albergens", una carga de melons, deutes de fra Lledó, "partilles" ... Sumen 169 lliures 7 sous. Per tant, a fra Josa li queden 4 lliures 19 sous.

Forment prestat o venut. El sotsprior vengué a Bernat Queralt 20 cafissos de forment i 10 de mestura. I Josa va donar per ordre del sotsprior 4 cafissos de forment i 2 de mestura a Prenafeta. Fra Quimera vengué 10 cafissos de forment. I deixà 20 cafissos 1 faneca de forment i 6 cafissos 2 faneques de mestura. Fra Josa deixà al batlle de l'Albagés 1 cafís de forment; a la universitat de les Besses 3,5 cafissos de forment i 2,5 de mestura; a la del Cogul 5 cafissos 2 faneques de forment, 10 faneques de mestura, 1,5 cafissos d'ordi; a la Sisquella 5 cafissos de forment i 5 de mestura; a Juncosa 3,5 cafissos de forment i 6 cafissos 2 faneques de mestura.

(2) Pàg. 463

Calaix 28

Doc. 12

1615, març, 23

Fra Agustí Gil, síndic i bosser de Poblet, arrenda al rector Pau Dalmau, prevere del Vilosell, com a laica persona, i a Josep Dalmau, pagès de Miralcamp, els drets, rendes i

emoluments que Poblet acostuma a rebre de l'Albagés, Cogul, **Soleràs**, termes de Juncosa, la Sisquella i les Beses. Termini de 3 anys: de Sant Miquel de setembre de 1615 a mateixa data del 1618. Preu 700 lliures cada any, 2100 en total.

Pacte: hauran de fer un rodet al molí de les Besses i recórrer les teulades del castell de l'Albagés un sol cop.

Queden fora terços i lluïsmes.

Pagues per Sant Joan i Nadal. Pau i Josep Dalmau prometen pagar del preu de l'arrendament als pubills del difunt Pere Dalmau, 1557 lliures 15 sous que li eren degudes per Poblet de blats, ordis, civades, vi, cera, cabres, girades i diners deixats.

No s'hi comprenen els tractes dels arrendaments de la Pobla, el Vilosell i Vallclara.

(1) Pàgina 614

Calaix 29

Doc. 18

1617, agost, 19

Notari Joan Aran, del **Soleràs**. Actua en substitució del notari de Poblet, Pere Sorolla, habitant a Vimbodí.

En presència del notari compareixen Pere Quadrat, major i menor, pare i fill d'Albagés, i en Joan Roses, major i menor, pare i fill, del Soleràs, i seignen "treves finals per sent y hun hany (...) posantse pena de 100 ducats que nos danyaran ni danyar se faran".

El mateix dia i any, els Roses firmen acte de perdó a Pere Quadrat "per lo cas y dany dit Juan Roses menor ha rebut (...) perdonen dit cas yl dany per hells fer, qui per hells ni per haltri hara ni per ningun temps demanaran ni demanar faran dit dany ni agravi alls dits Quadrats, posantse perna de 100 ducats y no contrafaran a ninguna cosa dels sobredits".

Test.: Miquel-Joan Préixens i Joan Mir, pagesos del Soleràs, del primer acte, i el mateix Miquel-Joan Préixens i Pere Oró, menor, del segon.

(1) Pàgina 616

Calaix 29

Doc. 22

circa **1620**

De mà del pare Joan Vallespinosa, segle XVII.

Llista dels llocs on Poblet tenia jurisdicció. "Tota jurisdicció civil i criminal"

Vimbodí, Tarrés, Torrelles, Corregó, Vinaixa, els Omellons, Fullella, Vilosell, Vallclara, la Pobla i granja de Cérvoles, l'Albagés, les Besses, els Torms, el **Soleràs**, el Cogul o Torreblanca, Juncosa, Sisquella, Prenafeta, Miramar, Figuerola, Verdú, Granyanella, Castellserá, Boldú, la Fuliola, Tornabous, Belcaire, Bellmunt, Butsenit, Menárguens, Algerri, Boix, Torredá, el Tarros, la Fuliola prop de Balaguer, Mas de n' Amill o de na Moixa, terme del Codoç de "Vilaubi", termes de Canelles i de Salavert junt a Tragó, terme dels masos de Puigdespí, terme de l'Hospitalet en el terme de la Fumada, terme de la Cova junt als termes del Cogul i l' Albagés, de Vallseca i de l'Hospitalet entre les Besses i l'Albagés, terme de Montbellel junt als termes del Soleràs i Cogul, terme de Filella junt a Belcaire, terme de Montsuar prop la Fuliola, quadra de

Montfalcó junt a Tornabous, terme de Tarassó junt a Castellserá, terme del Penal junt a Belcaire, terme d'Almenara junt a la Fuliola, terme de Montornès junt a Butsènit, terme de Montornès prop Prenafeta, terme de Valerna entre Verdú i Preixana i Sant Martí de Montalban, la quadra de Finestres junt a les Penelles, mas i terme de Guiot, mas i terme de Montaler, torre i terme de n'Eral, terme dels Falcons...

(2) Pàg. 464
Calaix 28

Doc. 14

1623

Taba en la qual l'abat Miquel Merola arrendarà al mes donant totes i qualsevol rendes, drets i emoluments, censos, censals, cases i castells, terres que tingui Poblet a Catalunya, Aragó i València per temps de quatre anys, excepte algunes coses que es diuen en altre lloc.

Es una enumeració interessant de les propietats de Poblet llavors: Vimbodí -amb Torrelles, el Codoç i Corregó i la Casanova-, Tarrés, Quart i Aldaia, Fullea, Senan i Montblanquet, els Omellons, Vinaixa, Vallclara, el Vilosell, la Pobla de Cérvoles, quadra d'Ulldemolins, l'Albagés i altres llocs de la baronia de les Garrigues (el Cogul, **Soleràs**, Juncosa, Torms, Sisquella, les Besses), Santdomí, Prenafeta, Figuerola, Miramar i Montornés, quadra de la Guàrdia dels Prats, la farga de mossèn Jori de Montblanc, el mas de n'Amill, Verdú, Valerna, el forn de Cervera, Granyanella, Tornabous, la Torre de n'Eral, les Cases, la Fuliola, Montsuar, Castellserá, Tarassó, Boldú, Bellmunt, Butsènit, Belcaire, Almenara, Filella, Penal, Menàrguens, Algerri, Tragó, quadres de Tamarit a l'Aragó, Fuliola, Torredà, granja de Doldellops.

Es reserva Poblet per a estalvi de plets: lluïsmes, terços, exercici de la jurisdicció, censos i censals de Balaguer i de Lleida, les rendes de les quadres de les Franqueses i Torrebella, les ametlles de Barbens, les rendes de la casa de Sant Pau de Manresa, ídem de Sant Joan de Berga, rendes de Solanelles i Puigdemalla, censal del priorat de Natzaret, censos de l'Espluga de Francolí, els d'Àger, la granja de Riudabella, la de Milmanda, el bosc i les seves granges, les terres de Fullea, les del Tallat, els censos de Puigdespí, els censos de Tàrrega, les 10 lliures de la batllia general de Sarra, pensió de Tamarit, pensió de Pradell, censos d'Alguaire.

Al regne de València: la pensió de la batllia general i les rendes del priorat de Sant Vicent, el terme de Quart i Aldaia, els lluïsmes, terços i drets de vicaria.

Pactes finals: els arrendataris no poden fer obres ni adobs en molins tant d'oli com de farina, ni comprar eines noves sense primer donar raó a l'abat i les primeres 3 lliures les cobriran ells; conrear a ús i pràctica de bon pagès; tenir cura d'escurar les sèquies, pagar notari i corredor.

(2) Pàg. 756
Calaix 34

Doc. 16

1624, novembre, 25

(...)

Sentència de l'abat Coello de 1483. Al terme de l'Albagés tenen empriu i poden herbejar, pasturar, abeurar i allenyar els del **Soleràs** i els del Cogul. I viceversa, excepte en les deveses. Ratllat: cap de les parts pot fer degolla.

(1) Pàgina 874

Calaix 36

Doc. 18

1630 (circa)

“Memòria dels cabbreus que jo fra Joan Vallespinosa tinc d’escriurer”.

Hi ha el nom del lloc i les pàgines de què havia de constar.

(...)

Soleràs i Montbellet, -11-

(...)

(2) Pàg. 171

Calaix 10

Doc. 4

1630 (circa)

“Còpia de la instrucció per a Roma”, amb cal·ligrafia de fra Joan Vallespinosa. És una relació de les causes entre Poblet i Escaladei: sobre el domini de les terres que són als termes de les Beses i l’Hospitalet (de Poblet) i les dels termes de la Gisperta i Castellldans (d’Escaladei); sobre altres parts de terra als termes del Cogul i dels Omellons; sobre el dret de pastura que els cartoixans pretenien als termes del **Soleràs**, Juncosa, La Fumada, Sisquella, Vallclara, l’Albagés, el Vilosell i la Pobla de Cérvoles.

(1) Pàgina 579

Calaix 28

FORMULARI – REGISTRE ABACIAL

Doc. 5

(...)

1640, maig, 7. Decret als de la vila del **Soleràs** per manllevar 200 lliures a for de censal.

(1) Pàgina 561

Calaix 28

Visita de l'abat Rafael Llobera a la senyoria de Poblet.

Doc. 4

1643, abril, 12

(...)

Soleràs. Paguen 46 lliures 10 sous de les pensions d'onze censals: 21 lliures 10 sous el comú de la vila i la resta ho paguen els particulars. Ho tenen liquidat fins 1643. Tenen sisè imposat. Res més.

(2) Pàg. 567

Calaix 27

Doc. 84

1646-1648

Comptes de Francesc Busquets amb el monestir de Poblet.

La data mes reculada és 26 de marc de 1646. Qui passa els comptes i Jaume Gili tenien l'arrendament del Vilosell a mitges.

És interessant el detall de la collita de grans del 1648, redactat el 17 de setembre. També figura el delme de blat de la Pobla, el Vilosell i Vallclara.

Segueix, al foli 3, la collita del 1647. Comença pel vi. Resulta que a Juncosa, l'Albagés, el **Soleràs**, els Torms i el Cogul, el vi i l'oli, i una "poca" de llana, valgueren 109 lliures. Altrament, a Vinaixa, de vi, "no se ha profitat cosa, perquè los soldats sel begueren". A Fullea es va fer malbé. Als Omellons valgué 15 lliures i a Senan, 36. En canvi, a Figuerola el vi va valdré 220 lliures 10 sous i a Prenafeta 116 lliures 4 sous 6 diners.

Consten, al foli 4, els grans collits a la senyoria de Poblet el 1648 (allà on hi tenia la meitat) a les Garrigues del monestir, Figuerola, Vinaixa, Verdú. A les Garrigues 36 quarteres 4 mesures de blat i 21 quarteres de gra grosser. A Figuerola, 75 quarteres de blat i de gra grosser, 6 quarteres 6 quartans. A Vinaixa, els Omellons, Senan, Montblanquet, Fullea i Prenafeta, 366 quarteres de blat i 133 quarteres de gra grosser. Totes aquestes quantitats s'han de dividir per la meitat per saber la part de Poblet. A Verdú, 160 quarteres 10 punyerons de blat i 27 quarteres d'ordi i 11 quarteres 1 punyeró de mestall d'espelta. Al castell, hi ha dos vaixells de vi claret amb 500 càntirs, tres vaixells de vi v amb 800 càntirs i un vaixell de remost de 100 càntirs. I, encara a Verdú, s'ha collit, el 1647, 800 quartans d'oli, la meitat dels quals eren per a Poblet.

A la vaqueria hi havia 20 vedells mardans d'un any, 15 femelles del mateix temps, 8 bous de dos anys, una jònega (vaca jove) de dos anys, 12 bous de anys, 2 toros de quatre anys, 91 vaques de ventre. Total: 149 caps.

Memòria dels deutes que tenia contrets Poblet el 14 de setembre de 1648 quan Jaume Pallares deixà de ser abat. Hem comptat 2.769 lliures 14 sous 9 diners, en 15 partits. Pendent de pagar per Nadal de 1648 hi havia 1.855 lliures 18 sous, en 6 partits. I continuen les pensions de censal, de les quals una dotzena no podem quantificar perquè falta paper. De tota manera, són una trentena, i sumen unes 4.000 lliures, de les quals 1.173 lliures eren degudes a les monges de Montalegre. Encara hi ha un deute final de 1.475 lliures, en quatre partits, 1.050 de les quals son degudes a l'adroguer Francesc Busquets. El deute global es de 10.100 lliures.

(2) Pàg. 172

Calaix 10

Doc. 6

1660, juny, 6 (trasllat del s. XVIII)

Reconeixement i nova fitació dels termes de la Cova i Montbellel. Feta per fra Onofre Calbís, síndic de Poblet, amb el jurat del Cogul i els prohoms del Cogul, l'Albagés, Torms i el **Soleràs**.

(2) Pàg. 428
Calaix 27

Doc. 22

1660, abril, 11 (trasllat de Francesc Casasús, notari arxiver de Poblet, el 10 de juny de 1701. Avalat per Hortensi Puig, notari de l'Espluga de Francolí, i Joan Ribes, notari de Barcelona)

Onofre Calbés, síndic procurador de Poblet, estableix als jurats i particulars del Cogul, els termes rònecs de la Cova i Montbellel. Afrontacions: l'Albagés, Montbellel, el Cogul i Melons (la Cova) i l'Albagés, Torms-**Soleràs**-el Cogul i la Cova (Montbellel).

A cens anual de 3 lliures. Pagar delme a la dotzena i a la tretzena. Totes les terres vagants poder ser establertes per Poblet de la manera que millor li sembli. Poblet podrà fer pasturar els bestiar grossos i menuts que tingui a l'Albagés en los dos termes i hauran de tornar a dormir a l'Albagés. La caça serà per a Poblet. Els pobles veïns que entrin a l'empriu de Siurana podran herbejar amb la conformitat que pel dit empriu els està concedit. Si la Cova i Montbellel es poblen de conc cases i no menys, Poblet vol que l'establiment no tingui cap valor car vol establir a qui li plagui. El batlle del Cogul exercirà la jurisdicció civil i criminal en nom de Poblet als termes susdits.

(2) Pàg. 796
Calaix 35

Doc. 16

Fragment d'un extens llevador, en el qual encapçala el nom i cognom del particular, segueix el bé pel qual ha de pagar (cases, corrals, horts, trossos), i el cens (metà·lic, gallines, ordi, civada, blat).

El **Soleràs** (full 72). La universitat paga pel forn i perna, 11 sous 6 diners. Liquidat de **1664** al **1668**. Joan Aran, batlle, Mateu Pinyol, Josep Torner, Pere Joan Mor (per una part de mas a Montbellel). Total dels cinc assentaments: 1 lliura 1 sou 1 diner.

(2) Pàg. 719
Calaix 33

(...)

Finalment, en un altre llibre, (escrit en paper de la forma major, cobert de post, cobertes de cuir amb claus de bronze) hi ha els capbreus de diversos llocs de les Garrigues l'any **1677**, síndic Joan de Viu i notari Jeroni Alba. El capbreu del Cogul ocupa 39 folis i va junt amb els terratinents del **Soleràs** i terme de la Cova.

(1) Pàg. 936

Calaix 36

El **1682**, Poblet dicta concòrdia que convé que els veïns de l'Albagés, el **Soleràs** i els Torms podien emprar els seus ramats de llana al terme de Montbellel...

(1) Pàg. 532

Calaix 28

SAGRAMENTS I HOMENATGES

(...)

Doc. 3

1690, novembre, 19 – 1692, març, 12

“Possessions, sacraments y homenatges. 1690”

“Originals possessions, sacraments (sic) y homenatges presos per lo molt Illre. y Reverendíssim sr. Dn. Pere Virgili abat del insigne, y real monastir y convt. de na. Señora de Poblet; de les viles, llochs y termes de dit real Monastir y Convent de nostra Señora de Poblet, Any 1690”.

Notari: Joan Fleix, de Tarragona, fins foli 85 .

Hi ha rúbrica on consten les poblacions i el foli on comença el registre.

Són: Verdú, Granyanella, Sant Domí, Montsuar, Torre de n'Eral o del Bisbe, Tarassó, Tornabous, Almenara, Boldú, Montaler, Fuliola, Castellserà, Torms prop Butsenit, Butsenit, Bellmunt, Filella, Penal, Bellcaire, Menarguens, Torreda, Fuliola, Algerri, Salavert, Figuera, Boix, Tragó, Canyelles, Tarrés, Fullella, Omellons, Vinaixa, Juncosa, Valldereig, Torms prop Albagés, **Soleràs**, la Cova, la Baladrosa, Montbellel, Albagés, Sisquella, Hospitalet de riu de Set, Besses, Pobla de Cérvoles, Vilosell, Vallclara, Codoç, Senan, Montblanquet, Vimbodí, Miramar, Figuerola, Prenafeta, Montornès.”

(...)

En el recorregut fet per aquestes possessions hi consta el lloc i dia d'arribada:

...”**Soleràs**, 8 de febrer, La Cova, 8 de febrer, La Baladrosa, 8 de febrer, Montbellel, 8 de febrer. Els tres darrers, la Cova, la Baladrosa i Montbellel eren “termes rònechs”. Tenien un sol batlle per a tots”.

(1) Pàg. 551

Calaix 28

Amb motiu d'una visita de l'abat de Poblet, al Soleràs:

CAPÍTOLS DE VISITA

(...)

Soleràs, **1692**, Febrer, 1. Al castell d'Albagés. Abat mana:

1. Escrivà del consell ha d'anotar consells haguts, propostes i resolucions. Pena de 3 lliures.

2. “Per quant se ha trobat que la universitat no té altres entrades ni administració que la dels grans de la botiga del comú”, els jurats han de nomenar un aplegador perquè reculli dels particulars dels grans deixats, en doni compte al consell i jurats. Els jurats es faran càrrega dels grans i acabat l'exercici del càrrec en un mes donaran raó als nous. Pena de 10 lliures a jurats i aplegadors.

3. Tenir camps de comú cada any, conreant-los i sembrant-los a ús de pràctica de bon pagès. Els camps de comú són “de gran conveniència, no sols per la conservació de la botiga comú, sinó per lo major augment dels grans de aquella”.

4. Llegir capítols de visita el dia d'extracció de jurat i guardarlos. Pena de 5 lliures.

(2) Pàg. 825

Calaix 36

Doc. 9

1702

Índex d'un capbreu de l'abat Tresànchez, amb indicació de la població i foli on, entre una quarantena de poblacions, hi figura: ... el **Soleràs** (334)...

(2) Pàg. 167

Calaix 10

CARPETA 8

POBLET CONTRA EL SOLERÀS

Doc. 1

1718, octubre, 10

Articles de prova del núm. 32 en endavant, donats per Poblet contra la universitat i singulars del **Soleràs**.

Sobre el delme del capítol de Lleida, el novè del Rei i de Poblet.

Regidors del Soleràs el 1718 i el 1719: Baptista Preixana i T. Oró.

Al terme del Soleràs, Poblet cobra un delme de blats i veremes a raó de dotze una i de dotze l'altra. No hi ha memòria d'homes en contrari. També cobra una quarta part de l'altre delme de tretze una i de tretze l'altra, que recau també sobre blats i veremes. I de les tres quartes parts restants (que son per al bisbe o capítol de la seu de Lleida), Poblet rep mitja faneca per cada cafís.

A mes, Poblet cobra delme a l'onzena de safrà, llins, cànems i llegums. Els del Soleràs paguen dècima de formatges a raó de tres formatges per casa que en faci. I de pollastres, un per casa. I de les haveries, mulats i rossinencs, a raó d'1 sou, 6 diners per cap de vedell, i 4 diners per cap de pollí. Dels anyells, una quarta per a Poblet i les tres quartes parts restants per al bisbe. Poblet cobra un terç del delme de l'oli i els dos terços restants van per al bisbe o capítol de Lleida.

Al terme del Soleràs es cullen figues en gran abundància. Les posen a assecar pel terme en canyissos, exposades a les inclemències meteorològiques. Això no passaria si les assequessin a les cases. Les figues es dediquen al consum familiar i al bestiar, i moltes a la venda. Hi ha tres o quatre cases que en fan assecar moltes roves. Si els particulars paguessin sense frau la dècima, se'n recollirien moltes. Als termes veïns no se'n cullen. Es venen a 9 sous/rova.

Al terme del Soleràs hi ha una vall (no consta el nom) de gran extensió (una hora de llargada), que dona cabuda a una tercera part de les terres de sembradura del terme. Poblet rep la dècima de tots els grans de la vall a raó de dotze una i de dotze altra. I de l'altra dècima -de tretze una i de tretze l'altra- en rep una quarta part i encara mitja faneca per cafís de les tres quartes parts restants, que són per a la seu de Lleida. Als marges o a les vores de les terres hi ha plantades figueres o figuerals a manera de motes

d'avellaners. Ningú cobra delme de les figues. Les figueres impedeixen, en part, la sembradura dels camps, encara que siguin als marges. Les arrels de les figueres van cap dins dels camps de cereal i els arbres fan ombra, fets que fan baixar els rendiments en xuclar humitat i privar el sol.

(2) Pàg 172

Calaix 10

Doc. 7

1730, post. (trasllat)

“Nota dels títols i dret que el monestir ha de las erbas y pasturas dels pobles de las Garrigas”. Poblet acredita els documents per mitjà dels quals posseeix les herbes de Juncosa, els Torms, el **Soleràs**, l’Albagés, les Besses, Vallseca, el Cogul, la Cova, Montballet.

Juncosa (i els Torms i el **Soleràs**): venda de Ramon de Miravet a Poblet per 1200 morabatins d’or el 1224.

(1) Pàg. 492

Calaix 27

CARPETA 1

“Manaments i súpliques”

Doc. 4

1741

Escrivà: Jacint Julià, públic de Lleida.

El batlle, Pau Prèixens, dos regidors i una vintena de veïns del **Soleràs** adrecen súpliques a l’abat.

“Para el efecto de quitar los males y créditos a que están obligados el común y particulares de dicho lugar a diferentes acrehedores y para construir un molino de hazeyte en el término del Soleràs”. els és precis imposar-se un vuitè de tots els seus fruits i grans dels quals paguen delme. Demanen la llicència i decret abacial.

(1) Pàgina 904

Calaix 36

Doc. 40

1744, gener, 3

Índex de diversos documents redactat per Joan Vidal, monjo i arxiver major de Poblet. Majorment pertoca compres de castells i llocs. Vidal en certifica l’autenticitat i els localitza per calaixos i signatures.

(...)

Al Calaix 56, “Juncosa, **Soleràs** y Torms”, s’hi troba la venda de Ramon de Miravet a Ramon, abat de Poblet, dels termes de Juncosa i Soleràs. A 6 dels idus de maig de 1224, en poder de Ponç de Claresvalls, notari. Signada de número 8.

(1) Pàgina 627
Calaix 29

Doc. 47

1753, maig, 30 (a Poblet).

Notari: Jeroni Alba, que ho és de les baronies de Poblet.

Magí Padró, monjo, procurador general i jurisdiccional de les baronies de Poblet "experimentándose el abuso que en los lugares de nuestra jurisdicción se comete en assumpto a cazar en tiempo prohibido", i malgrat les ordres donades pels antecessors, mana a la gent dels pobles expressats al marge que, sota pena de 25 lliures pagadores de béns propis, no cacin res i amb cap mena d'instrument. Mana a tots els pastors que no portin destrat, sota pena de 3 lliures o deu dies de presó. 1, encara, als llocs del Soleràs, Juncosa, els Torms, les Besses i la Sisquella, els veïns no poden fer llenya o llenyes prohibides sota la mateixa pena (3 lliures o deu dies de presó).

Els pobles relacionats són Vimbodí, Tarrés, Senan, el Vilosell, la Pobla, Fullella, Figuerola, el **Soleràs**, l'Albagés, Juncosa, els Torms, les Besses, la Sisquella.

(1) Pàgina 680
Calaix 30

Doc. 22

1765

Requesta feta per les universitat de Juncosa i **Soleràs** contra Poblet.

L'abat de Poblet no pot ignorar que des de temps immemorial els comuns i particulars de Juncosa, el Soleràs i els Torms han estat en la quieta i real possessió de pasturar els seus ramats en els termes dels seus llocs respectius i emprius dels veïns, i també de tallar llenya, sense que mai Poblet els n'hagi privat o destorbat.

Als segles XIV i XV van tenir diferències amb els del Cogul i l'Albagés sobre les herbes dels emprius, i l'abat Coello (1480-1498), buscant la quietud entre les universitats, va declarar i sentenciar que els veïns i habitants pastuessin els seus ramats en els termes respectius i en els emprius dels veïns, fent reserva, però, de planters i vedats amb ban de 5 sous de dia i doble de nit, amb la facultat als particulars de fer penyores. Sobre el tall de llenya, per evitar abusos el ban era de 12 diners per carga, amb pagament de la llenya al damnificat.

Malgrat tot això, l'abat ha fet fixar a un dels porters de Lleida als llocs públics del **Soleràs**, Juncosa i Torms, una crida on prohibeix que ningú habitant o terratinent de dits llocs gosi fer llenya ni herba sense llicència de l'abat.

La crida atempta contra els drets de les universitats i veïns. I no hi ha cap dret pel qual es permeti als barons o senyors jurisdiccionals exercir justícia en els llocs de la jurisdicció per ells mateixos i sense intervenció o manament dels batlles que per dret escullen i nomenen perquè amb els seus assessors proveeixin en justícia en les causes baronials. Del contrari, el baró seria jutge i part. Demanen la nul·litat de la crida.

(2) Pàg. 175
Calaix 10

Doc. 17

1790, juliol, 15

Sobre els delmes de l'Albagés, cobradors per Poblet i pel capítol de Lleida. Hi ha anys que els grans s'han dipositat en un mateix graner i altres no, però els dos col·lectors estaven d'acord i cadascú anava a la seva. El costum és el mateix que al **Soleràs**, Juncosa i altres llocs de les Garrigues. Hi ha hagut problemes, moltes eres no han estat delmades “y el colector del cabildo quería tomar la pala” i el de Poblet no ho va voler. A mes, hi ha el novè que havia de percebre el rei, que s'ha cobrat sense inconvenients.

(1) Pàgina 880

Calaix 36

Doc. 26

s. XVIII

“Nòmina de les heretats ques deu averiguar segons lo últim estat de la possessió en ques troben si vobre los dos delmes per enter lo Mon. o un tan solament”.

Hi ha un esment a la sèquia de la vila i en les afrontacions documenten el camí i terme dels Torms, els camins de Granyena i de Lleida i el terme de Montbellel. Segurament que el document ha de fer referència al **Soleràs** (les Garrigues). Montbellel o Montmellet és dins el seu terme.

(1) Pàgina 629

Calaix 29

Doc. 51

1803, desembre, 27 (A l'Espluga de Francolí)

“Certificamos y atestamos los abaxo firmados justicias de las villas, lugares y términos del Real Monasterio de Poblet en el Principado de Cathaluña que este monasterio, de tiempo tan antiguo que no hay memoria de hombres en contrario, se halla en la constante posesión de las prerrogativas, gracias y mercedes que obtuvo de los gloriosos soberanos predecesores de su Magestad, que Dios guarde, y por su Real piedad ha gozado siempre y goza pacíficamente de varios derechos que le pertenecen en los pueblos de sus baronías, todo lo qual sabemos ser cierto por haberlo visto nosotros mismos y por haberlo oido tambien a nuestros mayores. Y para que conste donde conenga damos la presente certificación”.

Hi ha la signatura, propia o autoritzada, de 32 batlles: els Omellons, Senan, la Sisquella, Vimbodí, Verdú, Vall-de-reig, Juncosa, Tarrés, Fullela, els Torms, la Cova, Tragó, el Cogul, Figuerola, l' Albagés, les Besses, Vallclara, el Vilosell, Montblanquet, Miramar, el **Soleràs**, Montbellel, Sant Domí, la Pobla de Cérvoles, Prenafeta, Montornes, l'Hospitalet, Almenara, el Penal, Valldefatg (sic) i la Figuera.

(1) Pàgina 769

Calaix 33

CARPETA 2

“Assumptes eclesiàstics”

(...)

Doc. 36

1804, juny, 3 - **1805**, febrer, 22

Notari: Ignasi Turull, de Lleida.

Certifica que hi ha un procés en virtut d'ordre de la reial Cambra de Castella sobre erecció de capellà al **Soleràs**, annex fins al moment al de Granyena.

El 3 de juny de 1804, una cinquantena de veïns del lloc, amb llicència del batlle Josep Pinyol, assabenten al notari Josep Ribes i Miret, de Torres de Segre, que fa uns anys que tenen introduïda una petició sobre l'establiment de vicari perpetu al poble "per a tenir lo pasto espiritual que tant se necesita per lograr la salut y vida eterna". El tribunal eclesiàstic de la ciutat de Lleida els ha comunicat que per aconseguir-ho han d'edificar una casa abadia i proveirla del necessari. Ho volen tirar endavant i s'hi comprometen. Mentre, n'ofereixen una altra.

El 19 de juny de 1804, el bisbe de Lleida Jerónimo María de Torres ho va acceptar: "dismembramos la Igl.a. del lugar de **Soleràs** de la de Grañena a que estaba unida, erigimos aquella en Igl.a. parroquial y mandamos que en ella se ponga el Ssmo. sacramento, pila bautismal, cinco libros y demás necesario para el ejercicio de la cura de almas, con vicario perpetuo que administre los sacramentos, dé el pasto espiritual a sus feligreses" i faci el que cal. Ha de proveir-se per concurs, conforme mana el concili de Trento. La nova parròquia ha de contribuir a l'església de Granyena cada any amb una espelma "de quatro o más" en reconeixement a la matricitat. També uneix al Soleràs els despoblats de Rasos i Montbellet. El vicari rebrà la primícia dels despoblats i termes i la quarta part dels del mes (com fins al moment ho havien rebut el capellà de Granyena i Poblet) i una quarta part de la primícia del Soleràs i una altra dels delmes. Tot això pujarà 4.100 rals de billó, quantitat suficient "y por lo mismo prohibimos al vicario el que exija los derechos parroquiales o de estola".

Es notifica a un munt de llocs: el Soleràs, Poblet, Granyena (capella i Ajuntament), catedral de Lleida, majordom del bisbe.

El rei ho avala, des d' Aranjuez, el 28 de gener. de 1805, en qualitat de "patrono universal que soy de las Iglas. de mis dominios". El 22 de febrer és intimada als mateixos.

(1) Pàgina 930

Calaix 36

Índex del calaix 56

s. XIX (post **1805**)

El **Soleràs** (títols antics, títols del monestir, domini directe, delmes, parròquia i primícies, jurisdicció, límits de terme, herbatges, arrendaments, folis 33-38).